

ВІДМІННОСТІ МІЖ КАТЕГОРІЯМИ ТУРИЗМ І РЕКРЕАЦІЯ ТА ВПЛИВ ГЛОБАЛІЗАЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ НА ЇХ РОЗВИТОК

Ю.Г. Бондаренко

Національний університет «Львівська політехніка»

Останнє десятиріччя проходить під егідою глобалізації та впливу інтеграційних процесів на більшість економік світу. Україна також не стоїть осторонь. Процес глобалізації зачепив як економічну, політичну, так і культурну сторони життя нашої держави. Особливо це відчутно у туристично-рекреаційній галузі. Розвиток світового туризму перетворився на глобальну детермінанту формування нової ери розвитку цивілізації. Оскільки, саме туризм як масштабне явище сьогодення надає великі можливості людині пізнавати та зазирнути у досі нове, небачене життя інших націй. Це у переважній більшості випадків стимулює людину змінювати свої уподобання, а інколи і стиль життя. Туризм став одним з основних інструментів розвитку держави та істотним джерелом отримання доходів. Цікавим феноменом у туризмі є те, що при великих доходах від туристичної діяльності території держави розвиваються у екологічному напрямі на відміну від масового розвитку промисловості та інших неекологічних галузей на цих же територіях. Щоправда, це не свідчить про повну відмову від розвитку даних галузей в Україні, а про проведення повномасштабного аналізу, включаючи SWOT-аналіз, наявних ресурсів у всіх регіонах України і визначення специфіки та напрямку розвитку кожного з них зокрема. Тільки такий індивідуальний підхід буде сприяти належному використанню природних, людських, фінансових ресурсів та підґрунтям для формування реально-динамічної стратегії розвитку регіонів України в цілому.

Безумовно, що вплив туризму як господарської діяльності на життєдіяльність територій носить міжнародний характер та своїми функціями: культурно-пізнавальною, комунікативною і т.д. істотно впливає на розвиток суспільства і формує цілісну систему, яка носить економічну, соціальну, інтегративну спрямованість. Зрештою, є безліч досліджень та публікацій, де описується вплив глобалізаційних процесів на розвиток туризму. У переважній більшості даних публікацій категорії туризм та рекреацію часто ототожнюють між собою, хоча, на думку автора, рекреація є більш ширшим визначенням та включає в себе туристичну діяльність, яка є невід'ємною, складовою рекреації. Автор поділяє погляди Масляка П.О., який вважає, що туризм є одним з видів рекреації [1]. Отож, з'ясуємо термінологічні поняття обох категорій. У Законі України «Про туризм», дано наступне визначення. Туризм – це тимчасовий виїзд особи з місця проживання в оздоровчих, пізнавальних, професійно-ділових чи інших цілях без здійснення оплачуваної діяльності в місці, куди особа від'їжджає [2]. Натомість рекреація автором розглядається як нетривалий похід або виїзд особи з місця постійного проживання у пізнавальних, оздоровчих, лікувально-курортних, спортивних чи інших цілях у вільний час, зокрема, у вікенди, для відновлення фізичних та психо-емоційних сил, використовуючи власні заощадження. Як у рекреації, так і у туризмі є подібний шлях реалізації, відмінності між даними категоріями полягають в наступному: мета: рекреації – відпочинок, відновлення сил [3]; туризму – подорож для задоволення або бізнес цілями[4]; локалізація: рекреації – нетривалий похід або виїзд особи; туризму – тимчасовий виїзд. В обох випадках з місця постійного проживання, де під місцем проживання розуміється – житло, робота, місця життєдіяльності; тривалість: рекреація – більше години; туризм – більше одного дня.

Загалом, рекреацію можна розглянути з двох позицій: як послуга для населення та як галузь для держави. Отож, рекреація (як послуга для населення) – це відновлення фізичних та психо-емоційних сил людини через активну або пасивну діяльність за умови добровільно виділеного часу, коштів, інших матеріальних ресурсів. Рекреація (як галузь для держави) – це висока додана вартість через дохід та високий рівень зайнятості населення, підвищення культурного та інтелектуального рівня населення, інтенсивний розвиток суміжних галузей народного господарства, розвиток інфраструктури. Звідси, рекреаційна сфера – це підсистема економічної сфери суспільства, яка відповідає за виробництво, просування на ринку і споживання рекреаційного продукту-послуги, необхідного для відтворення психічних, фізичних та інтелектуальних сил населення країни.

Властиво у розвинутих країнах традиційно вже склалося, що до відпочинку відноситься не лише термін щорічної відпустки, а й два дні кожного тижня: субота та неділя. За ці дні сім'ї виїжджають на природу в недалеко розташовані кемпінги від місця їх проживання. В Україні ж генетично було закладено, а пізніше стало нормою, не організовували свій відпочинок протягом року, можливо через матеріальну нестачу, а можливо, через відсутність етики відпочинку або відповідних умов, чи з

інших причин. Решта населення задовольнялися сільськими відпочинком у родичів, зокрема, населення сільських територій переважно далі районних центрів або великих містечок, які розташовані поблизу – не виїжджали. Ця тенденція зберігалася донедавна. Сьогодні ж населення нашої держави переглядає свої пріоритети і більшість намагається організувати хоча б раз в рік свою щорічну відпустку за межами свого постійного місця проживання, забуваючи при цьому про вікенди, які також необхідно організувати для відновлення фізичних та психічних сил після виснажливого робочого тижня. Формування рекреаційного продукту-послуги підприємствами рекреаційної сфери подано на рисунку 1.

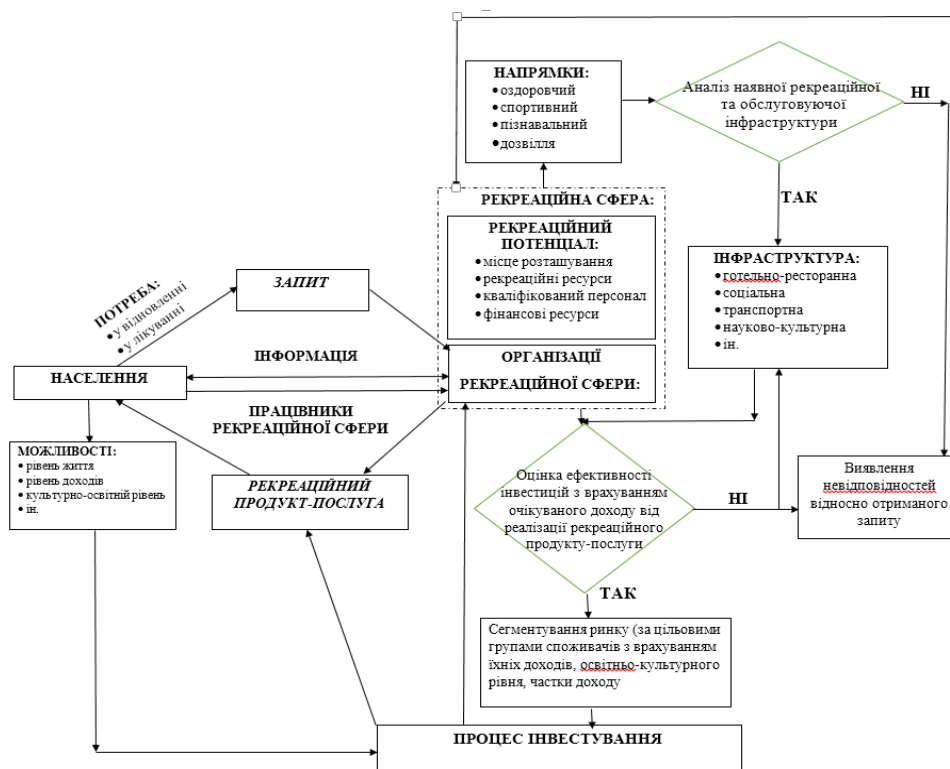


Рисунок 1. Формування рекреаційного продукту-послуги

Даний рисунок ілюструє процес формування рекреаційного продукту від потреби, через яку формується запит до створення повноцінного продукту-послуги, при цьому, рекреант самостійно вибирає на ринку напрям рекреації, який задовольнить його попит. У свою чергу, підприємства повинні створити необхідну для повноцінного оздоровлення і відпочинку інфраструктуру, організовуючи роботу КЗР, плануючи повний цикл діяльності, де процес інвестування буде відігравати основну роль, оскільки є рушієм розвитку підприємств сфери послуг. Отож, від рівня наданих послуг буде залежати і рівень інвестицій в це чи інше підприємство.

Отож, вище проведений аналіз свідчить, що рекреація є однією з привабливих галузей економіки нашої держави, яка стимулює притік капіталу, сприяє створенню робочих місць, а це, в свою чергу, стимулює розвиток підприємницької діяльності, особливо впливає на розвиток малого і середнього бізнесу, сприяє зростанню доходів населення, одночасно забезпечить збереження пам'ятників архітектури, культури, історії, що є надзвичайно актуальним сьогодні для нашої держави.

Перелік посилань:

1. Масляк П.О. Рекреаційна географія [Електронний ресурс]: навч.посіб. з рекреаційної географії / П.О. Масляк // Режим доступу : – <http://westudents.com.ua/knigi/613-rekreatsyna-geografya-maslyak-po-.html>
2. Закон України «Про туризм» від 11.02.2015 року підстава 124-19 № 324/95-вр [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/324/95-%D0%B2%D1%80/ed20150211>
3. Смаль І.В. Рекреація, туризм і дозвілля: тлумачення і співвідношення понять / І.В. Смаль, В.В. Смаль // Все о туризме 4-6 червня 2004 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://tourlib.net/statii_ukr/smal.htm
4. Wikipedia [Electronic Resource]. – Mode of access : URL : <https://en.wikipedia.org/wiki/Tourism>